

Lyckas beskriva förråelse inom välfärdsbranschen

Psykologen **Dorthe Birkmose** har skrivit en hel bok om ett sorgligt och tidvis smärtsamt ämne; *När goda människor handlar ont, om vanmakt och förråelse inom välfärden*. Först gjorde hon det 2013 och publicerade sin bok i Danmark. Den publikationen väckte liv i debatten om välfärdens avigsidor. Den var kontroversiell – för att den vidrör frågor som länge legat dolda men långt ifrån obemärkta för många av oss välfärdsarbetare.

Anställda i offentlig sektor, majoriteten kvinnor, har en kunskap som människor inom andra branscher inte alltid har. Missförhållanden inom välfärdsarbete är ett jobbigt ämne. Det rör upp känslor som skam, vrede, ångest och andra krävande känslor. Ändå behöver vi fortsätta känna dem – om vi ska fortsätta vara mänskliga (och inte förvandlas till AI-robotar eller någon annan typ av känslolös maskin).

Birkmose lyckas beskriva mekanismer bakom förråelse. Hon börjar med att använda sig av ett exempel på berättelse och erfarenhet från äldreomsorgen. Hon låter läsaren få vara en undersköterska som under sin arbetsdag möter en rad utmaningar. Utmaningar som vi som läsare förstår ingår som en stor del av själva yrket av att vara undersköterska. Som, när anhöriga blir arga för att fel par byxor hamnat i vårdtagarens byrå och uttrycker sitt missnöje på ett otrevligt sätt till den överarbetade undersköterskan som hade oturen att jobba just det passet (!).

Vad man får utstå, vad man förväntar sig av sig själv och hur andra kan ha svårt att förstå varför man är så trött, sur och besvärlig. Även om man inte gör motstånd, suckar, gnäller, tar upp den där “arbetsmiljöfrågan” på mötet så kommer det en dag när orken är slut. Vi är inte oövervinnerliga. Vi är inte

alltid starka – vi kvinnor. Vi har snarare fått stå ut med alldeles för mycket, alldeles för länge.

Birkmose lyckas också erbjuda oss förståelse för hur moralisk stress, omsorgströtthet och känslor av vanmakt kan få professionella att handla o-moraliskt, fel och till och med kränkande. Denna andra (svenska) utgåva kommer med exempel på hur det kan se ut inom den svenska "välfärden". Teori blandas med vardagsexempel på hur och varför förråelse kan uppstå i praktiken.

Den vågar sätta fingret på ett problem – för det är problematiskt att människor inom välfärdsorganisationer ska behöva bli SÅ trötta och överarbetade att de till slut börjar distansera sig från det socioemotionella arbetet.

Boken gör komplexa psykologiska och etiska frågor begripliga. Det behövs och särskilt för alla som inte arbetat inom den här typen av "välfärdsbransch". Författaren beskriver vad förråelse är på ett så tydligt sätt att det kommer bli svårt att som politiker inte behöva läsa den här boken. I synnerhet verksamma inom socialdepartementet.

När goda människor handlar ont inspirerar sina läsare till självvrannsakan på ett sätt som behövs – om välfärden ska fortsätta vara något mer än bara förvaring och/eller överlevnad. Detta gör den till "en bok i tiden" och ett välbehövligt bidrag till debatten om vad välfärd är och/eller bör vara. Med ett enda ord, menar jag på att omsorgen i det kollektiva välfärdssamhället behöver resurser.

Människorna kommer därefter att orka mer, bättre och längre inom skola, vård och omsorg. Det är ibland inte mycket svårare än så.

Text: Mimmi Schröder

När goda människor handlar ont, om vanmakt och förråelse inom välfärden

Dorthe Birkmose

Natur & Kultur, 2025 (svensk utgåva)

